

## การอนุรักษ์ป่าชายเลนเกาะท่าไทร

### องค์การบริหารส่วนตำบลบางเก่า จังหวัดเพชรบุรี

เกาะท่าไทรล้อมรอบด้วยคลองท่าไทร ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพันธุ์ไม้ป่าชายเลน มีนกน้ำและนกทะเลหลากหลายชนิด แต่มีชาวบ้านบางรายพยายามถากถางป่าและจับจองพื้นที่เพื่อทำไร่ ทำนา และทำประมง จนป่าชายเลนเสื่อมสภาพหมดความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลต่อปริมาณสัตว์น้ำที่อาศัยป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งเพาะขยายพันธุ์มีจำนวนลดลง รวมทั้งมีการทิ้งขยะลงในคลองท่าไทร ทำให้เกิดปัญหามลพิษตามมา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์ทอดพระเนตรทัศนียภาพบริเวณป่าชายเลนเกาะท่าไทรและมีพระราชดำรัสให้มีการฟื้นฟูป่าชายเลนให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

### วิถีใหม่

ปี 2544 องค์การบริหารส่วนตำบลบางเก่า จัดทำโครงการ "การอนุรักษ์ป่าชายเลนเกาะท่าไทร" โดยทำการฟื้นฟูป่าชายเลนและขยายพันธุ์สัตว์น้ำ

ข้อมูลพื้นฐานปัจจุบัน  
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: ชะอำ

จังหวัด: เพชรบุรี

ประชากร: 4,450 คน

พื้นที่: 25.25 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :  
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

### ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- อบต.บางเก่าประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขอความร่วมมือในการดูแลรักษาปรับปรุงเกาะท่าไทร ประกอบด้วย
  - รัฐบาลเดนมาร์ก (DANCED) ให้เงินสนับสนุนในการสร้างเรือนเพาะชำกล้าไม้ และวางโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ให้เงินสนับสนุนในการสร้างสะพานไม้และพิพิธภัณฑวัตถุประมงพื้นบ้าน
  - ตำรวจตระเวนชายแดนค่ายศรียานนท์จัดกิจกรรมให้นักเรียนพลตำรวจปลูกป่า
  - ศูนย์พัฒนานุเคราะห์ กรมสามัญศึกษาช่วยปลูกป่าชายเลน
  - กรมประมงให้พันธุ์ปลา กุ้งแชบ๊วย
  - กรมป่าไม้ดูแลแนวเขตป่าชายเลน
  - สถานีเพาะชำกล้าบางขุนไทรสนับสนุนกล้าไม้
- การดำเนินงานด้านการฟื้นฟูป่าชายเลน
  - สร้างสะพานไม้เดินในป่าชายเลน
  - สร้างเรือนเพาะชำ
  - ทำป้ายชื่อต้นไม้
  - จัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างจิตสำนึก เพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลน
  - ทำความสะอาดลำคลอง โดยใช้เรือของชาวบ้านทำการเก็บขยะ
- จัดตั้งกลุ่มอาสาดูแลป่าชายเลนและสิ่งแวดล้อม จำนวน 50 คน และจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มจำนวน 15 คน เพื่อรับผิดชอบและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยทำหน้าที่จัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลนและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันได้จัดกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ

- อนุรักษ์ปลูกป่าชายเลน
- ปรับปรุงบริเวณโดยรอบป่าชายเลนและกำจัดขยะมูลฝอย
- เฝ้าระวังการบุกรุกป่าชายเลน

## การระดมทรัพยากร

|                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>ค่าใช้จ่าย/ การลงทุน</b> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. รัฐบาลเดนมาร์ก (DANCED) สนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 300,000 บาท สำหรับสร้างเรือนเพาะชำ</li> <li>2. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยสนับสนุนงบประมาณเป็นเงิน 3,300,000 บาท สำหรับสร้างสะพานไม้เดินในป่าชายเลน และพิพิธภัณฑ์อุปกรณ์ประมงพื้นบ้าน</li> <li>3. อบต.บางเก่าสนับสนุนงบประมาณ เป็นเงิน 30,000 บาท สำหรับจัดทำป้ายชื่อต้นไม้และทำความสะอาดคลองทำไทร</li> </ol> |
| <b>อุปกรณ์/เครื่องมือ</b>   | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. เรือนเพาะชำกล้าไม้ จำนวน 1 แห่ง</li> <li>2. สะพานไม้เดินในป่าชายเลนความยาว 1,700 เมตร</li> <li>3. ป้ายชื่อต้นไม้ 200 หลัก</li> <li>4. เรือเก็บขยะของชาวบ้าน 7 ลำ</li> <li>5. พิพิธภัณฑ์อุปกรณ์ประมงพื้นบ้าน 1 แห่ง</li> </ol>                                                                                                                                   |
| <b>บุคลากร</b>              | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. ผู้ใหญ่บ้านและทีมงาน จำนวน 6-7 คน</li> <li>2. ลูกจ้างเก็บขยะ 5-6 คน</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

## ขั้นตอนในการดำเนินการ

| วัน เดือน ปี             | กิจกรรมที่ทำ                                                                                                                                                                                                                                                                            | ผู้รับผิดชอบ                                                                                                             |
|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ปลายปี 2544              | - ดำรวจตระเวนชายแดนค่ายศรียานนท์รับฟังพระราชดำริของสมเด็จพระเทพฯ และได้เข้ามาประสานงานกับ อบต.บางเก่า หลังจากนั้นจึงได้ขึ้นเฮลิคอปเตอร์ร่วมกับอบต. ถ่ายภาพทางอากาศบริเวณ หมู่ 4,5,6 ที่มีป่าชายเลน<br>- จัดทำโครงการของบสนับสนุนจากรัฐบาลเดนมาร์ก (DANCED) เพื่อสร้างเรือนเพาะชำกล้าไม้ | - ดำรวจตระเวนชายแดนค่ายศรียานนท์, รัฐบาลเดนมาร์ก (DANCED) , อบต.บางเก่า, กลุ่มอาสาดูแลป่าชายเลนและสิ่งแวดล้อม หมู่ 4,5,6 |
| 5 มกราคม 2545            | - รัฐบาลเดนมาร์ก (DANCED) อนุมัติงบประมาณเพื่อสร้างเรือนเพาะชำจุดพักกล้าไม้และกิจกรรมอบรมเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์                                                                                                                                                              | - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ประเทศเดนมาร์ก, อบต.บางเก่า                                                            |
| มกราคม 2545              | - ขอรับการสนับสนุนกล้าไม้ป่าชายเลนจากสถานีเพาะชำกล้าไม้บางขุนไทร<br>- ศูนย์พัฒนาบุคลากรของกรมสามัญศึกษา จัดกิจกรรมออกค่ายลูกเสือ เพื่อช่วยปลูกป่าชายเลน                                                                                                                                 | - สถานีเพาะชำกล้าไม้บางขุนไทร, อบต.บางเก่า, ศูนย์พัฒนาบุคลากรของกรมสามัญศึกษา                                            |
| มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545 | - ดำเนินการก่อสร้างสถานีเพาะชำกล้าไม้                                                                                                                                                                                                                                                   | - อบต.บางเก่า                                                                                                            |

| วันเดือนปี          | กิจกรรมที่ทำ                                                                                                           | ผู้รับผิดชอบ                 |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| มีนาคม 2545         | -จัดทำโครงการเสนอของบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย เพื่อสร้างสะพานไม้และพิพิธภัณฑสถานอุบลประมงพื้นบ้าน                       | -กระทรวงมหาดไทย, อบต.บางเก่า |
| กลางปี 2545         | -ได้รับเงินสนับสนุนในการก่อสร้างสะพานไม้เดินในป่าชายเลน<br>-ดำเนินการก่อสร้างสะพานไม้และพิพิธภัณฑสถานอุบลประมงพื้นบ้าน | -กระทรวงมหาดไทย, อบต.บางเก่า |
| กรกฎาคม 2545        | -อบต.บางเก่าจัดงบประมาณในการจัดทำป้ายชื่อต้นไม้                                                                        | -อบต.บางเก่า                 |
| สิงหาคม. 2545       | -สนับสนุนทุนจัดทำป้ายชื่อต้นไม้ ทำความสะอาดคลอง และติดตั้งป้ายท่องเที่ยว<br>- ดูแลปลูกป่าเพิ่มและกำหนดข้อตกลงร่วมกัน   | -อบต.บางเก่า, ชาวบ้าน        |
| สิงหาคม-ตุลาคม 2545 | -จัดทำโครงการเสนอกรมการปกครอง ชื่อโครงการอนุรักษ์แหล่งศึกษาทางธรรมชาติของป่าชายเลน                                     |                              |
| ปลายปี 2545         | -เปิดป่าชายเลนให้เป็นห้องเรียนตามธรรมชาติโดยประสานงานกับโรงเรียนในเขตตำบลบางเก่าให้นักเรียนเข้ามศึกษา                  |                              |

## หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

### -- หน่วยงาน/องค์กร --

### -- บทบาทความร่วมมือ --

|                                 |                                                                                                                                              |
|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| -รัฐบาลเดนมาร์ก (DANCED)        | -สนับสนุนวางโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม                                                   |
| -กระทรวงมหาดไทย ประเทศเดนมาร์ก  | -สนับสนุนงบประมาณในการสร้างทางเดินสะพานไม้                                                                                                   |
| -ศูนย์พัฒนาบุคลากรกรมสามัญศึกษา | -จัดกิจกรรมออกค่ายลูกเสือ เพื่อช่วยปลูกป่าชายเลน                                                                                             |
| -ตำรวจตระเวนชายแดนค่ายศรียานนท์ | -ร่วมมือกับอบต. บางเก่าในการปฏิบัติตามพระกระแสรับสั่งของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวมทั้งจัดกิจกรรมให้นักเรียนพลตำรวจปลูกป่า |
| -กรมประมง                       | -นำพันธุ์ปลาลูกข่ายมาปล่อยจำนวนหลายล้านตัวต่อปี                                                                                              |
| -กรมป่าไม้                      | -เข้ามาดูแลด้านการจัดทำแนวเขตป่าชายเลน                                                                                                       |
| -สถานีเพาะชำกล้าไม้บางขุนไทร    | -ให้การสนับสนุนกล้าไม้                                                                                                                       |

## ประเมินผลความสำเร็จ

### ก่อนการดำเนินการ

1. บริเวณเกาะท่าไทรเกิดปัญหาประชาชนรุกร้าและจับจองพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อประกอบอาชีพของตนเอง จนทำให้ป่าชายเลนเสื่อมสภาพ
2. เมื่อป่าชายเลนหมดความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลต่อปริมาณสัตว์น้ำลดลง เนื่องจากแหล่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์น้ำถูกทำลาย

### หลังการดำเนินการ

1. ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการอนุรักษ์ป่าชายเลนและทะเลมากขึ้นเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ และกรมป่าไม้เข้ามาดูแลด้านการจัดทำแนวเขตป่าชายเลน รวมทั้งประชาชนร่วมกันปลูกป่าและดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่ ทำให้ปัญหาการบุกรุกป่าชายเลนหมดไป
2. กรมประมงให้การสนับสนุนนำพันธุ์ปลา กุ้งแชบ๊วยมาปล่อยประมาณ 5 ล้านตัวต่อปี ส่งผลให้สัตว์น้ำมีปริมาณมากขึ้น ทำให้ประชาชนที่ทำอาชีพประมงสามารถจำหน่ายสัตว์น้ำได้มากขึ้น

## อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

| อุปสรรค                                                                      | การแก้ไขปัญหา                        |
|------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|
| 1. ชาวบ้านบางรายบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนจนกลายเป็นข้อพิพาทจนกระทั่งถึงปัจจุบัน | 1. นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย |

## ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การสนับสนุนของผู้บริหารในการตั้งใจแก้ปัญหาป่าชายเลนเสื่อมสภาพอย่างจริงจัง
2. การสร้างความร่วมมือของทุกฝ่าย ตั้งแต่การร่วมกันแก้ไขปัญหาของอบต.บางเก่า ประชาชนในชุมชน รวมทั้งการหนุนเสริมจากหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ
3. กลุ่มชาวบ้านรวมตัวกันเพื่อดูแลรักษาป่าชายเลนและจัดการอย่างเป็นระบบโดยมีข้อตกลงร่วมกัน

## ความยั่งยืนในการดำเนินการ

1. อบต.บางเก่าได้บรรจุกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนเกาะท่าไทร รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ “ล่องคลองท่องเที่ยว เกาะท่าไทร ดูนกทะเล วิถีชีวิตชาวเล และป่าชายเลน” ไว้ในแผนพัฒนาตำบล 5 ปี
2. อบต.บางเก่าได้ฟื้นฟูทรัพยากรสภาพแวดล้อมบริเวณป่าชายเลนเกาะท่าไทรจนมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 จึงได้ผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ “ล่องคลองท่องเที่ยว เกาะท่าไทร ดูนกทะเล วิถีชีวิตชาวเล และป่าชายเลน” ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวประมาณ 2,160 คน รวมทั้งมีประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและสนับสนุนให้กลุ่มองค์กรชาวบ้านดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง

## แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวอรุณ สมุทรภักดี  
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล  
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบางเก่า  
ที่อยู่ : หมู่ 4 บ้านท่า ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี  
โทรศัพท์ : (032) 448-348, (01) 9414186

ชื่อ-นามสกุล : นายสามารถ ทองเลิศพร้อม  
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล  
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบางเก่า  
ที่อยู่ : หมู่ 4 บ้านท่า ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี  
โทรศัพท์ : (032) 448-348, (01) 9869855

ชื่อ-นามสกุล : นายสมชาย หนูทองแก้ว  
ตำแหน่ง : ช่างโยธา  
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบางเก่า  
ที่อยู่ : หมู่ 4 บ้านท่า ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี  
โทรศัพท์ : (032) 448-348

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2544

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ประเภทของ<br>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น | องค์การบริหารส่วนตำบล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| สถานที่ตั้ง                           | หมู่ 4 บ้านท่า ตำบลบางเก่า อำเภอลำดวน จังหวัด<br>เพชรบุรี 76120                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| ขนาดพื้นที่                           | 25.25 ตารางกิโลเมตร                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| งบประมาณรายจ่าย                       | 3,896,245.96 บาท<br>1.29% หมวดรายจ่ายงบกลาง<br>12.36% หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ<br>17.84% หมวดค่าจ้างชั่วคราว<br>37.96% หมวดค่าตอบแทน<br>37.96% หมวดค่าใช้สอย<br>3.02% หมวดค่าสาธารณูปโภค<br>1.03% หมวดค่าอุดหนุน<br>26.43% หมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| งบประมาณรายได้                        | 4,675,210.71 บาท<br>70.13% หมวดภาษีอากร<br>6.46% หมวดค่าธรรมเนียม<br>0.34% หมวดรายได้จากทรัพย์สิน<br>1.35% หมวดกิจการพาณิชย์<br>0.38% หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด<br>21.33% หมวดเงินอุดหนุน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| จำนวนพนักงานและลูกจ้าง                | 22 คน ทั้งหมด<br>4 คน พนักงานท้องถิ่น<br>3 คน ลูกจ้างประจำ<br>15 คน ลูกจ้างชั่วคราว                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| จำนวนประชากร                          | 4,450 คน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| จำนวนครัวเรือน                        | 2,115 ครัวเรือน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| ประชากรแฝง                            | 100 คน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| รายได้เฉลี่ยประชากร                   | 30,000 บาท                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ลักษณะของเมืองและ<br>วิถีชีวิตประชาคม | ตำบลบางเก่าเดิมชื่อ บ้านสมอเก่า เนื่องจากมีการ<br>ค้นพบสมอเรือเก่า หลังจากนั้นเปลี่ยนมาเป็นบางเก่า<br>เช่นปัจจุบัน<br>ปัจจุบันมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 2,115 ครัวเรือน<br>4,450 คน เฉลี่ยความหนาแน่นของประชากรประมาณ<br>176 คน/ตารางกิโลเมตร อาชีพของประชากรส่วน<br>ใหญ่ทำประมง เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับทะเล<br>รองลงมาคือทำนา ทำไร่และปศุสัตว์<br>ตำบลบางเก่านั้นเป็นตำบลที่มีเศรษฐกิจ<br>ค่อนข้างดี มีอุตสาหกรรมขนาดเล็ก หลายอย่างเช่น<br>โรงสีข้าว โรงแรม เป็นต้น ในพื้นที่กำลังพัฒนาแหล่ง<br>ท่องเที่ยวทั้งชายทะเล ป่าชายเลน ประเพณีเก่า<br>ดั้งเดิม เช่น ประเพณีเพลงโนเน ศิลปวัฒนธรรมวัด<br>โดนดหลวง (ซึ่งเป็นวัดที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช<br>ได้เคยนำทหารมาตั้งค่ายพักในอดีด) |